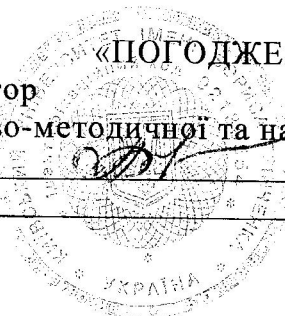

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ**

«ПОГОДЖЕНО»
Проректор
з науково-методичної та навчальної роботи
_____ О.Б. Жильцов
« _____ » _____ 2016 р.

ПРОГРАМА
кваліфікаційного іспиту зі спеціалізації
«Викладання методики музичного виховання»

Галузь знань 0202 «Мистецтво»
Спеціальність 8.02020401 «Музичне мистецтво»
Освітній рівень - другий (магістерський)
Форма навчання – денна

ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ

§

2015-2016 навчальний рік

Програма кваліфікаційного іспиту зі спеціалізації «Викладання методики музичного виховання» для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво» спеціальності 8.02020401 «Музичне мистецтво» другого (магістерського) освітнього рівня денної форми навчання

РОЗРОБНИК: **КОНДРАТЕНКО ГАННА ГРИГОРІВНА**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв

Протокол № 10 від 03.02.2016р

Завідувач кафедри _____ Олексюк О.М.

Програму затверджено на засіданні
Вченої ради Інституту мистецтв

протокол № _____ від « _____ » _____ 2016 р. *

Учений секретар
Вченої ради Інституту мистецтв

_____ О.В.Коновалова

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Кваліфікаційний іспит зі спеціалізації «Викладання методики музичного виховання» забезпечується наступними навчальними дисциплінами: «Методика викладання дисциплін кваліфікації у вищій школі (Методика музичного виховання)», спецкурсами. Програма іспиту зі спеціалізації «Викладання методики музичного виховання» побудована на основі змісту програм вище перерахованих курсів, в яких розкриваються сучасні вимоги до викладання дисципліни у вищому навчальному закладі.

Мета кваліфікаційного іспиту: виявлення фахових компетентностей та рівня теоретичних знань, практичних умінь та навичок зі спеціалізації та готовності до застосування сучасних освітніх технологій у музично-педагогічному процесі вищих навчальних закладів, усвідомлення особистісно-зорієнтованого, герменевтичного, аксіологічного та інтегрованого підходів до навчання, виховання і розвитку учнів, виявлення вмій творчо використовувати інноваційні ідеї в освітньому процесі.

Програма кваліфікаційного іспиту включає такі складові: пояснювальну записку, зміст програми, екзаменаційні завдання на компетентнісних засадах, критерії оцінювання навчальних досягнень студентів, список рекомендованої основної та додаткової літератури.

До екзаменаційного білету включені три завдання: стереотипне, діагностичне та евристичне. Одне із завдань включає демонстрацію мультимедійного супроводу (демонстрацію фрагменту лекційного заняття). Це дає можливість охопити повний зміст комплексної програми і розкрити взаємозв'язок теоретичних знань і педагогічних, методичних, виконавських вмінь та навичок магістрантів під час виконання завдань.

Кваліфікаційний іспит зі спеціалізації «Викладання методики музичного виховання» має виявити якість методичної підготовки магістрантів, ступінь засвоєння ними програми та виявити:

- розуміння концептуальних підходів до організації освітнього процесу майбутніх викладачів музичного мистецтва, методологічних засад мистецької освіти у вищому навчальному закладі;
- знання вимог до викладача вищої школи, специфіки і змісту діяльності викладача музичного мистецтва (методики музичного виховання), шляхів вдосконалення його професійної майстерності;
- здатність до розробки та аналізу змісту, принципів кредитно-модульної системи організації навчального процесу з «Методики музичного виховання»; розробки робочого алгоритму технології навчання з «Методики музичного виховання» у вищому навчальному закладі.
- володіння методикою підготовки форм організації освітнього процесу з методики музичного виховання;
- розуміння особливостей підготовки та специфіки організації самостійної індивідуальної та науково-дослідної роботи студентів з методики музичного виховання;
- здатність до створення сучасного методичного забезпечення у сфері професійної діяльності вчителя музичного мистецтва.
- розуміння сутності, принципів, мети і завдань музичного виховання школярів, динаміки музично-виховного процесу в школі; розуміння специфіки уроку музичного мистецтва; знання методик проведення різних видів музичної діяльності в загальноосвітній школі та вищому навчальному закладі;
- вільне володіння вокально-хоровим та інструментальним репертуаром, рекомендованим для роботи зі студентами;
- знання методичної літератури з питань музичної педагогіки, існуючих проблем з окремих питань навчання, розвитку, виховання як школярів, так і студентів;

Під час відповіді магістрант має продемонструвати наукову точність, широту і глибину знань, гнучкість мислення з викладання методики музичного виховання у вищому навчальному закладі, вміння наводити приклади з інших дисциплін та видів мистецтва.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ 1.

Методика в системі підготовки фахівця вищої школи

Методика як дисципліна мистецьких навчальних закладів

Характеристика мети, завдань, структури і змісту курсу «Методика викладання дисциплін кваліфікації у вищій школі (Методика музичного виховання)». Зв'язок з «Методикою музичного виховання» (ОКР «бакалавр»), з іншими дисциплінами ОКР «магістр». Особливості організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі.

Головна мета мистецького навчання і виховання студентів – формування духовної особистості, всебічно підготовленого спеціаліста для загальноосвітнього навчального закладу, здатного на високому рівні організувати та проводити урочну, позакласну та позашкільну музично-естетичну роботу.

Концептуальні підходи до організації освітнього процесу майбутніх викладачів музичного мистецтва

Методологічні засади – концептуальні положення педагогічної діяльності. Різні методологічні орієнтири сучасної мистецької освіти. Принципи навчання у процесі мистецької освіти. Підходи традиційного, індивідуального та особистісно-орієнтованого навчання у вищій школі.

Провідні методологічні засади освіти мистецької (за Г. Падалкою): гуманістична спрямованість; національна основа; особистісно-орієнтовний підхід; забезпечення системності мистецького навчання.

Педагогіка духовного потенціалу О.М.Олексюк. Наукова школа з проблем духовності особистості в системі неперервної мистецької освіти як один із напрямів стратегії розвитку майбутніх фахівців у професійній мистецькій освіті.

Інтеграційний підхід у навчанні. 3 основні аспекти в навчальному процесі (за О. Рудницькою): вивчення окремих видів мистецтв; використання прикладів взаємодії мистецтв; прилучення студентів до художнього синтезу.

Професійна майстерність викладача музичного мистецтва

Поняття «професійна майстерність». Складові професійної майстерності: професійні (мистецькі та методичні) знання, педагогічна техніка, педагогічні здібності, професійно значущі якості, зовнішня культура. Характеристика складових елементів професійної майстерності. Шляхи вдосконалення професійної майстерності викладача музичного мистецтва. Етапи професійного вдосконалення: професіоналізм; професійна майстерність; професійне новаторство. Педагогічний менеджмент. Позитивний імідж.

Компоненти музично-педагогічної діяльності викладача музичного мистецтва. Конструктивна діяльність викладача: проектування художньо-творчого і художньо-педагогічного процесу. Організаційно-управлінська діяльність: організація та управління процесом навчання і виховання студентів.

Розвиток професійно значущих якостей викладачів: емпатії, рефлексії, креативності та самостійності. Комунікативна діяльність. Дослідницька діяльність. Творча діяльність викладача музичного мистецтва.

Модель сучасного вчителя як конкурентоспроможного фахівця. Професіограма вчителя музичного мистецтва. Портфоліо вчителя музичного мистецтва.

Розділ 2.

Методика підготовки форм організації освітнього процесу з методики музичного виховання

Організаційні форми навчання як спосіб керування навчально-пізнавальною діяльністю. Форми навчання у вищій школі: лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота під контролем викладача, науково-дослідна робота студентів, різні види практик.

Лекція – логічно завершений, науково обґрунтований і систематизований виклад навчального, наукового матеріалу. Лекція одна з основних організаційних форм навчальних занять в Університеті, що формує у студентів основи знань з певної наукової галузі, визначає напрямок, основний зміст і характер усіх інших видів навчальних занять та самостійної роботи студентів з відповідної навчальної дисципліни.

Види лекцій. Методика читання лекцій. Лекції за способом викладу матеріалу: проблемна лекція, бінарна лекція, лекція-візуалізація, лекція із заздалегідь запланованими помилками, лекція-пресконференція. Підготовка лекції та наочних матеріалів. Методика читання лекції. Вимоги до лекції. Конспектування лекції. Методика самоаналізу лекції. Медіасупровід лекцій.

Семінарське заняття – форма навчального заняття, на якому викладач організовує вивчення попередньо визначених тем. Проведення семінарських занять у формі бесіди, обговорення рефератів і доповідей, дискусій, круглих столів, тощо. Семінарське заняття – процес спілкування викладача і студентів. Функції семінарських занять. Класифікація, семінарських занять. Підготовка студентів до семінарів. Види семінарів: розгорнута бесіда, доповідь, повідомлення, обговорення рефератів і творчих робіт, диспут, конференція та ін. Підготовка і проведення семінару викладачем. Семінарське заняття з методики музичного виховання.

Практичне заняття (тренінг, практикум). Мета практичних занять – навчати студентів розв'язувати специфічні завдання за спеціальністю. Основні функції практичних занять. Підготовка до практичних занять і методика проведення. Етапи проведення занять. Активні методи навчання на практичних заняттях з методики музичного виховання.

Практичне заняття – це організаційна форма навчального заняття, при якій викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідних завдань.

Інноваційні технології навчання, засновані на особистісно - орієнтованому навчанні, а саме: розвивальне навчання; інтерактивне навчання; навчання з використанням ІКТ; креативне навчання; проектне навчання. Метод проектів — освітня технологія, спрямована на здобуття учнями знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування в них специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку. Проекти творчі, дослідницькі, ігрові, інформаційні. Літературно-творчі, культурно-мистецькі, музичні проекти.

Самостійна робота як завершальний етап розв'язання навчально-пізнавальних завдань. Завдання викладача вищого навчального закладу в правильній організації самостійної роботи студентів. Організація самостійної роботи студентів. Види самостійної роботи студентів. Контроль за самостійною роботою студентів.

Науково-дослідна робота студентів. Проблемні групи та наукові гуртки. Основні принципи існування СНТ: добровільність, наукова творчість, активність, рівноправність усіх членів, гласність, конкурентність, поєднання навчання з науково-дослідною діяльністю. Тематика досліджень. Обговорення досліджень у формі диспуту, наукової дискусії, «круглого столу». Науково-практичні конференції. Їх зміст. Наукова лабораторія та творча лабораторія. Участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт.

Методи навчання у вищому навчальному закладі

Поняття «метод». Класифікація методів. Методи навчання та виховання. Зв'язок методів загальної педагогіки з методами музичної методики. Важливі і дієві методи, що розкривають специфіку окремих етапів навчання методики: метод порівняння, словесні методи (бесіда, пояснення, розповідь, дискусія, лекція, наочні методи (слухової наочності і зорової), метод роздумів про музику, метод забігання вперед і повернення до вивченого, метод створення композицій, метод музичного узагальнення, метод створення художнього контексту, метод моделювання художньо-творчого процесу, метод інтонаційно-стильового досягнення музики.

Методи, завдяки яким досягаються поставлені завдання розвитку особистісних властивостей студентів: стимулювання художнього навчання; активізації художньої діяльності; пролонгованого художнього тренінгу; художньо-психологічної підтримки; регуляції вольових зусиль.

Розділ 3. Матеріально-технічне, науково-методичне та інформаційне забезпечення навчальних занять з методики музичного виховання.

Сучасне методичне забезпечення у сфері професійної діяльності вчителя музичного мистецтва.

Методичне забезпечення навчального процесу: конспекти лекцій; мультимедійні презентації; навчальні посібники; робоча навчальна програма; контрольні завдання для модульного оцінювання навчальних досягнень студентів; тестові завдання.

Аналіз сучасних навчальних та навчально-методичних посібників для студентів спеціальності «Музичне мистецтво» у сфері професійної діяльності. Характеристика провідних посібників: Олексюк О. М. Музична педагогіка: навч. посіб. / О. М. Олексюк. – К., 2013. – 248 с.; В.Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти: підручник / Володимир Черкасов–Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2014. – 528 с.; Ростовський О.Я. Музична педагогіка. Навчальні програми, методичні рекомендації та матеріали: Навч. посібник. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М.Гоголя, 2008. – 191 с. та інших.

Створення авторських методичних комплексів викладачами методики музичного виховання у вищій школі.

Використання мультимедійних технологій у сфері діяльності професійної діяльності вчителя музичного.

Створення мультимедійних презентацій до курсу «Методика музичного виховання». Вимоги до змісту та оформлення, використання в освітньому процесі. Використання відео фрагментів, аудіозаписів.

Використання інтернет-ресурсів у сфері професійної діяльності викладача музичного мистецтва. Створення дистанційного курсу.

Висвітлення професійної діяльності викладачів музичного мистецтва в соціальних мережах. Блоги, форуми, сайти викладачів та вчителів музичного мистецтва. Аналіз методичного матеріалу на професійних сайтах з метою використання на заняттях з методики музичного виховання.

Дистанційний курс з методики музичного виховання. Особливості розробки матеріалів для розміщення їх в системі MOODLE. Тестові завдання. Презентації до лекцій. Електронний журнал. Блог.

Завдання, які включаються в екзаменаційні білети:

СТЕРЕОТИПНІ ЗАВДАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Розкрийте специфіку проведення практичних занять з «Методики музичного виховання на прикладі однієї з тем курсу.
2. Визначте складові професійної майстерності викладача музичного мистецтва.
3. Розкрийте підготовку викладача музичного мистецтва до лекційних занять з «Методики музичного виховання» на прикладі однієї з тем курсу.
4. Розкрийте специфіку проведення семінарських занять з «Методики музичного виховання» на прикладі однієї з тем курсу.
5. Розкрийте методику аналізу та самоаналізу лекції з «Методики музичного виховання».
6. Розкрийте компоненти музично-педагогічної діяльності викладача музичного мистецтва.

7. Розкрийте взаємозв'язок методів педагогіки і музичної педагогіки на заняттях з «Методики музичного виховання».
8. Розкрийте зміст понять «виховання», «навчання», «розвиток» в контексті «Методики музичного виховання». Визначте завдання одного із навчальних занять з урахуванням взаємозв'язку навчальних, виховних та розвивальних завдань.
9. Розкрийте методику індивідуальної роботи зі студентами в курсі «Методики музичного виховання».
10. Розкрийте методи навчання у мистецькому вищому навчальному закладі.
11. Визначте методичне забезпечення навчального процесу з «Методики музичного виховання».
12. Розкрийте зміст та особливості педагогічної практики майбутніх викладачів музичного мистецтва.
13. Розкрийте особливості інтеграційного підходу в системі навчання і виховання студентів напряму підготовки «Музичне мистецтво».
14. Обґрунтуйте методологічні засади мистецької освіти у вищому навчальному закладі.
15. Визначте зміст, мету та завдання курсу «Методика викладання дисциплін кваліфікації у вищій школі (Методика музичного виховання)». Доведіть взаємозв'язок його з іншими дисциплінами магістерської підготовки.

ДІАГНОСТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Проаналізуйте робочу навчальну програму з дисципліни «Методика музичного виховання» для студентів ОКР «Бакалавр» напряму підготовки «Музичне мистецтво».
2. Проаналізуйте самостійну навчально-пізнавальну діяльність студентів в рамках «Методики музичного виховання», вимоги до її організації.
3. Визначте особливості кредитно-модульної системи організації навчання студентів напряму підготовки «Музичне мистецтво». Проаналізуйте систему накопичення балів з курсу «Методика музичного виховання».
4. Порівняйте сучасні концепції музично-естетичного виховання школярів та вивчення їх в курсі «Методики музичного виховання».
5. Визначте критерії якості підготовки та проведення практичних занять з «Методики музичного виховання».
6. Проаналізуйте особливості впровадження інтерактивних технологій (ІКТ, ЕНК, тренінгу) у викладання методики музичного виховання.
7. Визначте специфіку та організацію науково-дослідної роботи студентів напряму підготовки «Музичне мистецтво». Проаналізуйте відмінності роботи зі студентами різних курсів.
8. Проаналізуйте психолого-педагогічні умови художньо-естетичної діяльності студентів.
9. Проаналізуйте особливості складання навчальної програми з «Методики музичного виховання» для студентів ОКР «Бакалавр» напряму підготовки «Музичне мистецтво».
10. Порівняйте особливості проведення лекційних і семінарських занять з «Методики музичного виховання» на прикладі тем з курсу.

11. Проаналізуйте критерії якості підготовки та проведення практичних занять з методики музичного виховання.
12. Порівняйте зміст сучасних програм з музичного мистецтва для загальноосвітніх шкіл та визначте особливості проведення уроків відповідно до них.
13. Проаналізуйте критерії оцінювання з методики музичного виховання відповідно до вимог кредитно-модульної системи.
14. Проаналізуйте зміст модулів робочої навчальної програми з дисципліни «Методика музичного виховання» для студентів ОКР «Бакалавр» напряму підготовки «Музичне мистецтво».
15. Проаналізуйте основну та додаткову літературу відповідно до робочої навчальної програми з дисципліни «Методика музичного виховання» для студентів ОКР «Бакалавр» напряму підготовки «Музичне мистецтво». Визначте відповідність літератури вивченню конкретних тем навчальної дисципліни.

ЕВРИСТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Продемонструйте фрагмент навчального лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу у формі лекції на тему: «Музична грамота як важлива складова музично-теоретичної підготовки школярів на уроках музичного мистецтва».
2. Продемонструйте фрагмент навчального лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу у формі кіно (відео) - лекції на тему: «Зміст і організація позакласної діяльності учнів загальноосвітніх навчальних закладів».
3. Продемонструйте фрагмент навчального лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу на тему: «Інструментальне музикування на дитячих музичних інструментах».
4. Продемонструйте фрагмент навчального лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу на тему: «Музично-ритмічна діяльність школярів на уроках музичного мистецтва».
5. Продемонструйте фрагмент навчального лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу у формі лекції – екскурсії на тему «Урок музичного мистецтва як основна форма організації навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі».
6. Продемонструйте фрагмент навчального лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу на тему "Слухання-сприймання музики як вид художньо-творчої діяльності учнів на уроках музичного мистецтва».
7. Продемонструйте фрагмент навчального лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу на тему: «Музично-освітня система України на сучасному етапі розвитку».
8. Продемонструйте фрагмент навчального інтерактивного лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу на тему: «Методика викладання музичного мистецтва в 7-8 класах загальноосвітньої школи».

9. Продемонструйте фрагмент навчального лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу на тему «Методика музичного виховання в різних вікових етапах».
- 10.Продемонструйте фрагмент навчального лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу на тему: «Вокально-хорова робота як вид музично-творчої діяльності учнів на уроках музичного мистецтва».
- 11.Продемонструйте фрагмент навчального інтерактивного лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу на тему: «Методика викладання музичного мистецтва в 7-8 класах загальноосвітньої школи».
- 12.Продемонструйте фрагмент навчального лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу (тема на вибір студента). Визначте методи і прийоми роботи.
- 13.Продемонструйте фрагмент навчального лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу на тему: «Методика викладання музичного мистецтва в 5-6 класах загальноосвітньої школи».
- 14.Продемонструйте фрагмент лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу на тему: «Методика викладання музичного мистецтва у 3-4 класах загальноосвітньої школи».
- 15.Продемонструйте фрагмент навчального лекційного заняття з використанням мультимедійного супроводу у формі проблемної лекції на тему: «Методика викладання музичного мистецтва у 1 класі загальноосвітньої школи».

Успішність студентів на державному екзамені оцінюється за системою рейтингових балів (100 балів). Систему рейтингових балів та порядок їх переведення в національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у таблиці.

Порядок переведення рейтингових показників відповіді у європейські оцінки ECTS

Оцінка у балах	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка	Пояснення
90-100	A	Відмінно (відмінна відповідь лише з незначною кількістю помилок)
82-89	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81	C	Добре (в загальному вірна відповідь з певною кількістю суттєвих помилок)
69-74	D	Задовільно (непогана відповідь, але зі значною кількістю недоліків)
60-68	E	Достатньо (відповідь задовольняє мінімальним критеріям)
1-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання

З метою підвищення ефективності підсумкової державної атестації розроблено **критерії** оцінювання навчальних досягнень студентів під час іспиту. Екзаменатори і студенти орієнтуються на розроблені критерії оцінювання.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентами

- **A – «відмінно»** – за глибоке оволодіння програмним матеріалом; уміння диференціювати та уніфікувати знання; здатність і готовність до самостійного оцінювання різноманітних методичних явищ; спроможність встановлювати відмінності між фактами і наслідками; використовувати знання та демонструвати методичні вміння та навички у практичній діяльності, виявляючи особисту позицію;
- **B – «дуже добре»** – за повні і змістовні знання програмного матеріалу; за здатність і уміння правильно викладати основні поняття та використовувати засвоєні методичні знання в конкретних педагогічних ситуаціях; за окремі допущені незначні помилки у змісті відповідей, у демонстрації практичних вмінь, що свідчать про недостатнє засвоєний зміст дисциплін;
- **C – «добре»** за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента є наявні незначні помилки;
- **D – «задовільно»** – ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але магістрант спроможний усунути їх;
- **E – «достатньо»** – за відповіді, які мають здебільшого репродуктивний і не точний характер; практичні вміння потребують певного вдосконалення;
- **FX – «незадовільно»** – за відповідь не по суті питань, відсутність відповіді, за невміння проявити себе в практичному завданні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія. – К.: Промінь, 2006. – 432 с. Бібліограф.
2. О.М.Олексюк. Музична педагогіка. Навч. посібник. – К.: КНУКіМ, 2006. – 188 с.
3. Олексюк О.М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: Навч. посіб. / О.Олексюк, М.Ткач. – К.: Знання України, 2004. – 264 с.
4. Основи викладання мистецьких дисциплін: Навч. посібник / За заг. ред. О.П.Рудницької. - К.: ІЗМН, 1998.
5. Отич О. Мистецтво у змісті професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання. – Полтава: ІнтерГрафіка, 2005. – 200 с.

6. Падалка Г.М. Музична педагогіка: Курс лекцій з актуальних проблем викладання музичних дисциплін у системі педагогічної освіти. - Херсон, 1995.
7. Печерська Е. Уроки музики в початкових класах: Навч. посібник. - К.: Либідь, 2001. - 272 с.
8. Ростовський О.Я. Музична педагогіка. Навчальні програми, методичні рекомендації та матеріали: Навч. посібник. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М.Гоголя, 2008. – 191 с.
9. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
10. Черкасов В. Ф. Становлення і розвиток музично-педагогічної освіти в Україні (1962 – 1991 рр.). Монографія. – Кіровоград: Імекс ЛТД, 2008. – 376 с.
11. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 392 с.

Інтернет-джерела:

1. Нововолинська школа вчителів музичного мистецтва
<https://vk.com/club46984454>
2. Персональні сайти вчителів музичного мистецтва:
  - Музичне мистецтво в школі (Пустовіт Віталіна Миколаївна)-
<https://sites.google.com/site/muzicnemistectvovskoli/home>
  - Мистецтво в школі <http://musiska.ucoz.ru/>
  - Все для вчителя музики <http://tetiana-garets.edukit.dp.ua/>
3. Інтернет- портфоліо методиста <http://metodmuzirina.jimdo.com/>
4. Авторські матеріали вчителів музичного мистецтва:
<https://sites.google.com/site/sajtvcitelamuzikidemkivmv/>
<https://sites.google.com/site/muzicnakavarna/> *
<http://artteacher.ucoz.ru>
5. Підручники
<http://rozumniki.net/catalog/products/mystetstvo/>
<http://rozumniki.net/catalog/products/muzyka/>